

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

19. An in rebus venereis detur parvitas materiae? Ex p. 5. t. 5. r. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

oscula, & amplexus, eiusmodi autem sunt, si vir tangat cetera, vel ybera femina: alij vero tactus leuiter commouent sensualitatem, & hi excusantur a mortali, vt si vir tangat digitum, vel manum femina; similiter, & conficere partes oblectans brutorum, non videtur committere mortale, Et hæc omnia docet Iacobus Granado Societatis Iesu in 1. 2. D. Thomæ contr. 6. tr. 4. disp. 7. n. 5. & 6. & alij penes ipsum.

2. Vnde ex his secundum aliquos excusantur a mortali, qui iocis causa inter natandum arripunt inter se pudenda, vel leuiter tangunt nates, quia ait Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 9. disp. 46. num. 12. in tali casu deficit animus libidinosus, nec tanta versatur indecentia, & inhonestas, ac inter personas diuersi sexus & secundum Granado ubi supra, hæc omnia efficiuntur breuiter ex leuitate animi; vnde Filliucius tom. 2. tract. 30. cap. 9. num. 200. sic asserit. Non facile damnarem eum, qui simpliciter tantum tactu secretiores alterius partes in transitu tangeret.

3. Sed aliquibus magis placet sententia Francisci Syluii in 2. 2. D. Thomæ, quest. 154. art. 4. concl. 3. vbi ita ait. Quamuis si vir viri, aut femina partes inhonestas tangat ob delectationem, mortale peccatum sit, si tamen ex leuitate facerent, vel ioco, abique vilo periculo delectationis, aut motus carnalis, verisimile esse quod solum peccarent venialiter opinatur Sanchez. Quod putamus admitti posse, si valde breuiter, & quasi per transennam hoc fieret; non autem si omnino deliberatè, quia talis leuitas, & iocus deliberatus est nimis turpis, & periculosus. Ita Syluius Sed in his materiis caute procedendum est, & ideo omnia supradicta fuge, & deuita; nec in his materiis, vt supra probatum est, admittenda est paruitas materiae.

RESOL. XVIII.

An in rebus venereis detur paruitas materiae? Ex part. 3. tr. 5. & Misc. i. Res. 1.

§. 1. Affirmatiue respondet Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 46. n. 27. & 40. Zanardus in diu. Confessi. part. 2. de sacram. matrim. cap. 41. q. 28. & Salas in par. 2. disp. 6. sect. 21. n. 149. quia, ait ille, cur ceteris præceptis detur paruitas materiae, & non in hoc? Hanc etiam sententiam docet Villalobos in sum. ma. 1. 0. 2. tr. 40. dub. 9. n. 3. vbi sic asserit. [Tambien se ha de advertir que se puede hallar en este pecado paruidad de materia como en otros, quales son los tocamientos leues, como de la mano de vna mulgery del pie, con torcerle los dedos, o pisarle el pie, como dizen Nauarro, y Cayetano, no obstante que algunos no admitten a qui paruidad de materia.] Ita ille Vide etiam Seraphium Freitam in addit. ad tract. de Confessi. fol. 1. cit. q. 7. n. 3. & Sanctum in selectis, disp. 11 n. 22 & hanc sententiam speculatiue esse probabilem, docuit Maldeus in part. 2. q. 74. art. 10.

2. Verum his non obstantibus prorsus negatiuam sententiam sustinendam esse puto, quam tætur Tannerus in part. 2. disp. 4. 7. 8. dub. 6. n. 109. Castus Palaus in opere morali, tom. 1. tract. 1. disp. 2. punct. 19. §. 2. n. 4. Basilius Pontius de matrim. lib. 10. cap. 16. §. 2. num. 8. Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 5. num. 109. Rebellius part. 2. lib. 3. q. 19. sect. 3. & hanc sententiam docendam à Theologis Societatis Iesu viderent Claudius Aquina die 24. Aprilis 1612. Probat hanc sententiam Rebellius, quia cum nulla sit tam exigua fornicatio, quin sit peccatum mortale, & delectatio sortiatur morum actus, videtur omnis delectatio morosa in ista materia esse mortalis. Deinde omnis delectatio venerea, secundum Galenum, est inchoatio quædam pollutionis, itaque sicuti inchoatus actus pollutionis est mor-

alis, ita etiam quæcumque eiusmodi delectatio. Et ideo Sanchez in summ. tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 12. de contraria sententia se retractauit. Non datur igitur in rebus venereis paruitas materiae, & contrarium asserere puto periculo sum esse.

RESOL. XIX.

An in rebus venereis detur paruitas materiae? Ex part. 5. tr. 5. Res. 5.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet nouissime Iacobus Marchantius in 99. pastoral. ad De- cal. 1. 6. q. 2. vbi sic ait. Oscula etiam iudicantur mortalia, licet quis non intendat copulam, nec in ea delectetur, sed solum illam voluptatem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo oritur, querat, non intendendo vltiorem. Hæc est communior, & tutior sententia. Altera tamen, quæ dicit solum esse venialia, si absit periculum consensus vltioris, & periculum pollutionis, non videtur improbabilis. hanc tenet Martinus de Magistris, & aliqui recentiores, in eamque inclinatur Nauar. de penit. d. 1. cap. si cur in fine, atque rationes huius sententia profequitur fuse Lessius lib. 4. c. 3. dub. 8. Certè difficile planè est Confessariis peccati mortalis mox condemnare iuuenes nobiles, & procos, quos passim reperies aliquibus osculis vti erga procas, aut puellas, quos visitant, nec sibi hi, vel hæc formant conscientiam grauis peccati, licet aliquam inde voluptatem perceperint, vel quaesierint, modò si nulla interuenerit voluntas alicuius tactus impudici, vel periculum actus, aut consensus vltioris. Difficile etiam est denegare eis absolutionem sacramentalem, si à similibus osculis abstinere noluerint, cum asserant impossibile moraliter esse, vt non intercurrant quandoque oscula cum aliqua voluptate, eo quod deceat ipsos cõuerfari inter puellas ad ambienda matrimonia, & honestas recreationes, & familiaria colloquia eis exhibere. Ratio igitur, cur non videantur statim peccati mortalis condemnandi, est, quia voluptas illa ex osculo captata videtur spectare ad paruitatem materiae in hoc genere peccati, & solum remotè disponere ad voluptatem mortalem, quæ in concubitu carnali est; sic ergo voluptas illa venialis censeri potest, sicut quæ remotè disponunt ad alia peccata mortalia, solum in genere peccati venialis censentur, v. g. litigium disponit ad homicidium, haustus immoratus ad ebrietatem, non tamen mox sunt peccata mortalia. Quapropter etiam voluptas illa inter sponsas & sponsos non censetur peccatum, si sint sine periculo pollutionis, quia nimirum remotè solum disponit ad actum principalem coniugij: ratione verò sponsalium ius eis ad illa competit, quæ sunt solum dispositio, & preparatio ad matrimonium. Itaque in aliis, quàm sponsis, iudicabitur voluptas illa exigua, sicque venialis, nisi cum magno libidinis ardore sit coniuncta. Vnde aduerto multos, qui peccati mortalis condemnantur sic loqui qui osculis vacant libidinosè. Ita loquitur Caietanus, Armilla, & alij: idè que videntur loqui de replicatis osculis, & cum mora & ardore libidinis datis. Hucusque Marchantius, qui etiam infra in Corollar. c. 3. sic asserit. Octauus casus est de osculis inter iuuenulos, & iuuenulas, ex quibus aliqua sensualis delectatio impura oritur, Atque de his iam dictum est; si fiant cum ardore, & mora, puta replicatis diu in ore osculis ob periculum morale, mortalem ordinariè culpam asferre. Si verò in transitu fiat osculum, cui vix inhaeret, licet voluptas, seu delectatio aliqua capretur, posse secundum opinionem multorum veniale id iudicari ob paruitatem materiae. Item quidam hæc negant vocari libidinosà oscula quæ passim à Summistis condemnantur peccati mortalis, illa enim solum inter li-

Sup. hoc in duabus præcedentibus res. & in aliorum primarum annotationum.

bidinosa recensent, quæ sunt ex intentione delectationis concubitus, siue pollutionis, aut similis actus luxuriosi. Ita ille.

2. Probari potest hæc opinio ex D. Augustino *lib. 2. in Iulian. cap. 10.* ubi dicit in hunc modum. Quantum enim ad nos attinet sine peccato semper essemus, donec sanaretur hoc malum, si ei nunquam consentiremus ad malum, sed quibus ab illo rebellante, etsi non lethaliter, sed venialiter, tamen vincimur, in his contrahimus, unde quotidie dicamus. *Dimitte nobis delicta nostra.* Sicut coniuges quando modum generationis necessarium causa solius voluptatis excedunt, sicut continentés, quando in talibus cogitationibus cum aliqua delectatione remorantur, non quidem decenter ex flagitium, sed intentionem mentis, non sicut oportet, ne illo incidat, inde auerentes, aut si incidit, inde rapientes. Ita Augustinus. Ex quibus verbis videtur dari veniale in materia luxuriæ propter paruitatem delectationis. Secundò facit quòd aliqui delectatio quæcumque venerea etiam ex solo visu capta, esset mortalis, quòd negat Caietanus & plures alij doctores, & tamen aspectus istius, quando libidinosis sunt, ut tradunt multi, quòd modo ex fornicatione speciem fortiumtur. Tertiò non apparet ratio, quare hic non possit excusari leuitas materiæ à mortali, sicut in aliis peccatis, quorum materiæ admittunt diminutionem. Nec valet dicere ex Galeno & aliis Medicis cum Rebellio *lib. 2. q. 1. sect. 1.* & Metolla *rom. 1. disp. 2. c. 4. diff. 2. num. 120.* quòd omnis delectatio venerea sit inchoatio quadam pollutionis, atque adeò pertineat ad molliem. Itaque sicut inchoatus actus occisionis est mortalis, ita etiam quæcumque eiusmodi delectatio, nam responderet, quòd quando inchoatio tam exigua est, ut actus mortalis non censetur physicè secundum substantiam, aut virtute, moraliter loquendo, iam esse, sed solum in dispositione remotiori, aut imperfectiori, non erit talis inchoatio mortalis, etsi actus fuerit mortalis. Et tandem non valet dicere quòd inter solutos hæc delectatio semper habet finem operis mortiferum, scilicet copulam carnalem, nam responderet, quòd quicquid sit de intentione naturæ, morali intentione, non satis perfectè habet ista delectatio finem mortalem, quando dispositio est tam remota.

3. Sed his minimè suffragantibus Baldellus *rom. 1. lib. 3. disp. 14. num. 4.* & Lopez de Texeda *rom. 1. lib. 2. tract. 3. contron. 13. numer. 73.* testantur, Clem. VIII. definiuisse in officio Sanctæ Inquisitionis non dari in rebus venereis paruitatem materiæ; & sententiam Marchantij *ubi supra* ego reprobaui in 4. *part. tractat. 4. resol. 136.* & *tractat. 5. resol. 5.* Vide etiam meipsum in 3. *part. tractat. 5. resol. 1.* in quibus locis adduxi Doctores asserentes in rebus venereis non esse dandam paruitatem materiæ, quibus me citato; nunc adde Cælestinum in *compend. Theol. moral. tract. 1. cap. 4. quest. 9.* Leonem de *offic. confess. pari. 1. recollect. 7. num. 32.* Possleuinum de *officio Curati, cap. 15. num. 26.* Gordonum *rom. 1. lib. 1. quest. 11. cap. 3. numer. 23.* neque enim in his materiis laxandæ sunt habent. Unde hic non grauabor apponere decretum factum à magno illo viro Claudio Aquauina pro Societate, quòd est tenoris sequentis. Quia nonnullorum opinio, qui docent etiam in re venerea exiguam aliquam delectationem deliberatè quæsitam, propter leuitatem materiæ excusare à peccato mortali, plurimum obesse possit non solum bonæ Societatis estimationi, sed etiam puritati morum, quantum in nostris, tum in externis tantum semper facit Societas, & quia propter periculum in quòd inducit, ac moralem impossibilitatem distinguendi practicè in re tam lubrica materiam leuem à graui, à doctis admodum, grauibufque Societatis Patribus, cum quibus ne-

gotium hoc communicauimus, in praxi omnino fallè maxime periculosa, ac puritati valde contraria iudicatur, re maturè considerata, statendum in Dominio obnoximus, ne quis in Societate in posterum vel publicè vel priuatim, non modò vt veram, vel probabilem, sed ne vt tolerabilem quidem vlla ratione eam doceat, nec placere sibi significet, aut secundum illam consilium cuiquam det, quòd omnibus in virtute sanctæ Obedienciæ præcipimus, & sub pena excommunicationis ac priuationis lecturæ, vocis actiue, & passiuæ, nec non etiam inhabilitatis ad quælibet Officia, ac aliis penis arbitrio nostro infligendis, & ad professionem tales intelligant se minimè esse admittendos, & ubi de re factis coniterit, Prouinciales statim exequi debebunt, neque primo quoque tempore moneri, vt re examinata statuere possimus, an qui rem tanti momenti, atque à nobis tam seridè commendatam neglexerit, retineat in Societate expediat, atque hæc interim, dum (quòd futurum speramus) grauius aliquid in hæc doctrinam à suprema Romana Sede statuatur, volumus etiam vt post manifestationem huius decreti, si quis in posterum aliquem ex nostris contra supradicta deliquisse nouerit, igneatur in virtute sanctæ Obedienciæ Superiori aperire, Romæ 24. Aprilis 1612. *Claudius Aquauina.* Et hoc decretum afferit Pater Trimarchi in *tr. de Confess. sollicit. disp. 2. sect. 7. n. 16.* & Tancerus in *part. 2. disp. 4. q. 8. dub. 6.*

4. *Resol. V. p. 1. q. 9. in fin. resol. adde.* Et tamen hæc sententiam nouissimè validissimè firmat rationibus Nicol. Baldelli *lib. 1. disp. 14. n. 3.* & *seq.* ubi etiam notat Clem. VIII. in officio sanctæ Inquisitionis contrariam opinionem damnasse, unde puto illam neque speculatiue, neque in praxi sustinendam esse.

5. Notandum est etiam hic obiter, Lessium *lib. 1. c. 1. dub. 8. n. 62.* docere contra deationem partium venerandorum, non ex delectatione, sed ex mortuo curiositate,

non esse peccatum mortale. Sed hæc opinio si iudicis efficeretur cum alia persona, mihi non placet. Et in etiam tenet Sanchez *de matr. 10. 3. lib. 9. disp. 46. n. 11.*

6. Nota etiam ex dictis me rectè his diebus conuulisse contra Caiet. in 2. 1. q. 1. 4. art. 4. ad 1. & in *sum. verb. chorea, in fine* & contra Tabien. in *sum. verb. osculum*, tangere manum, vel intorquere digitos, vel brachium vellere, aut premere femina pedem, ex delectatione quæ in hoc faciendū sentitur, esse peccatum mortale, si delectatio quæ ex dictis capitur, & propter quam fiunt, sit venerea; nam, vt dictum est, in tali delectatione non potest dari paruitas materiæ, quòd etiam nouissimè docuit Iac. Gordonus in *Theol. moral. lib. 1. q. 12. n. 21.* & *lib. 6. q. 11. c. 7. §. 2. n. 27.*

RESOL. XX.

An in rebus venereis detur paruitas materiæ? Ex part. 1. tr. 11. & Misc. 2. Ref. 28.

§. 1. **T**ertid calamum sumo circa presentem questionem, & contra me nominatim insurgentem affirmatiuam sententiam tenet Ioannes Caramuel in *reg. D. Cened. disp. 69. num. 1052.* & *sequ.* ubi vires sui acutissimi ingenij argumentando pro hac firmè sententia sic demonstrat, & asserit. In cæteris præceptis datur materia parua: ergo etiam in præcepto continentie.

2. Das disparitatis rationem, quòd fragilitas humana sit maxima, & periculum videatur euident. Sed hæc ratio nec est vera, nec sufficiens. Sane non verè quoniam non video, cur non possit Petrus leuiter femina pedem pede comprimere, quin se exponat euidenti periculo consensus in vteriore actum. Quis credat non esse possibile quòd Paulus ex leui & feniali curiositate adpiciat transeuntem feminam, quin

Prima ref. citata in hoc textu hic est in 6. *part. tractat. 4. resol. 136.* & *tractat. 5. resol. 5.* Secunda inuenitur in to. 5. tr. 9. Ref. 28. Tercia vero hic est ref. antecedens, & in aliis cius primæ not.